

Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj - problem zapošljavanja mladih u Hrvatskoj

Bolta, Magdalena

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:901519>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski stručni studij Trgovina

Magdalena Bolta

ANALIZA TRŽIŠTA RADA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Problem zapošljavanja mladih u Hrvatskoj

Završni rad iz predmeta Ekonomika narodnog gospodarstva

Osijek, srpanj 2020

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski stručni studij Trgovina

Magdalena Bolta

ANALIZA TRŽIŠTA RADA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Problem zapošljavanja mladih u Hrvatskoj

Završni rad iz predmeta Ekonomika narodnog gospodarstva

Kolegij: Ekonomika narodnog gospodarstva

JMBAG: 00102206577

e-mail: mbolta@efos.hr

Mentor: Izv. prof. dr.sc. Dražen Čučić

Osijek, srpanj 2020

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Professional Study „ Trgovina “

Magdalena Bolta

LABOR MARKET ANALYSIS IN REPUBLIC OF CROATIA
(the problem of youth employment in Croatia)

Final paper

Osijek, July 2020

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ZAVRŠNI (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Magdalena Bolta

JMBAG: 00102206577

OIB: 57413800528

e-mail za kontakt: magdalena.bolta@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski stručni studij „Trgovina“

Naslov rada: Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj (problem zapošljavanja mladih)

Mentor/mentorica rada: Izv. prof. dr. sc Dražen Čučić

U Osijeku, 13. 7. 2020. godine

Potpis Bolte Magdalene

Analiza tržišta rada u Republici Hrvatskoj

SAŽETAK

Tržište rada ukupnost je odnosa ponude i potražnje ljudskog rada. Na mjestu susretan ponude i potražnje ljudskog rada možemo i kvalitetno procijeniti stanje nacionalnog gospodarstva. Već na prvi pogled na tržištu rada Hrvatske vidljiva je neravnoteža. S jedne strane imamo krizom iscrpljeno narodno gospodarstvo, lošu politiku, te bijednu ekonomiju a s druge strane nekompatibilan obrazovni sustav koji ne ispunjava bitnu ulogu a to je da mladima služi kao „odskočna daska“ na tržište rada. Sve to uvelike utječe na visoku stopu nezaposlenosti mladih i visoko obrazovanih ljudi pa samim time i neravnotežu koja već dugi niz godina hara Hrvatskim tržištem rada. Neupitno je da je cilj svake ekonomije blagostanje građana te zadovoljavajući, visoki, životni standard no, stanje na tržištu rada u Hrvatskoj ne ide u prilog ovom cilju. Kroz ovaj završni rad pokušati ćemo pronaći odgovore na pitanja zašto je Hrvatska zalutala u ispunjenju cilja svake ekonomije i kako se vratiti na pravi put i postaviti zadovoljavajuće životne standarde građanima. Uspoređujemo li se s nekom od članica EU ili sami, stanje trenutno i stanje prije deset godina, Hrvatska se uvjerljivo drži na vrhu poretka kada je riječ o (ne) poticanju zapošljavanja mlade radne snage i samoj stopi nezaposlenosti mladih. Cilj rada je i otkriti ključne čimbenike za visoku stopu nezaposlenosti mlade rade snage, te gorući problem neusklađenosti tržišta rada i obrazovnog sustava.

Ključne riječi: tržište rada, nezaposlenost, obrazovni sustav, mlada radna snaga, zaposlenost

Labor market analysis in republic of Croatia

ABSTRACT

The labor market is the totality of the relationship between supply and demand of human labor. At the place where the supply and demand of human labor meet, we can also qualitatively assess the state of the national economy. At first glance, an imbalance is visible in the Croatian labor market. On the one hand, we have a crisis-exhausted national economy, bad politics, and a miserable economy, and on the other hand, an incompatible education system that does not fulfill an important role, which is to serve as a "stepping stone" to the labor market. All this greatly affects the high unemployment rate of young and highly educated people, and thus the imbalance that has plagued the Croatian labor market for many years. There is no doubt that the goal of any economy is the well-being of citizens and a satisfactory, high, standard of living, but the situation on the labor market in Croatia does not support this goal. Through this final paper, we will try to find answers to the questions why Croatia has strayed into fulfilling the goal of every economy and how to get back on track and set satisfactory living standards for citizens. Whether we compare ourselves with one of the EU member states or ourselves, the current situation and the situation ten years ago, Croatia is convincingly at the top of the list when it comes to (not) encouraging the employment of young people and the youth unemployment rate. The aim of this paper is to discover the key factors for the high unemployment rate of young workers, and the burning problem of mismatch between the labor market and the education system.

Keywords: Labor market, unemployment, education system, young workforce, employment.

Sadržaj	
1. Uvod	1
2. Metodologija rada	2
2.1. Predmet istraživanja	2
2.2. Metode istraživanja	2
2.3. Cilj rada.....	2
3. Tržište rada	4
3.1. Tržište rada u Republici Hrvatskoj	4
3.2. Ponuda i potražnja na tržištu rada u Republici Hrvatskoj	5
3.3. Usporedba Hrvatskog tržišta rada sa tržištem ostalih članica EU	8
3.4. Politika na Hrvatskom tržištu rada	9
4. Nezaposlenost	11
4.1. Definiranje nezaposlenosti	11
4.2. Kretanje broja nezaposlenih.....	11
4.3. Kako je covid-19 utjecao na nezaposlenost u Republici Hrvatskoj	12
4.4. Problem prijevremenog odlaska u mirovinu	14
4.5. Posljedice nezaposlenosti	16
5. Obrazovni sustav	18
5.1. Zašto je obrazovni sustav bitan?	18
5.2. Usklađenost obrazovnog sustava i potreba tržišta rada	18
6. Politika zapošljavanja mladih u Republici Hrvatskoj	20
6.1. Gospodarska kriza i porast nezaposlenosti	21
7. Rasprava	23
8. Zaključak	24
Literatura	25

1. Uvod

Kada pričamo o ekonomiji ne možemo a da ne spomenemo glavnu granu ekonomije-makroekonomiju. Ona nas navodi na činjenicu da je jedan od četiri glavna makroekonomska problema nezaposlenost, a nasuprot tome možemo zaključiti da je jedan od četiri cilja maksimalna zaposlenost. Već je u radu spomenuto da je tržište rada mjesto susreta ponude i potražnje ljudskog rada, i stanje na tržištu rada realno nam prikazuje samo stanje nacionalnog gospodarstva i ekonomije te države. Kroz ovaj završni rad istražiti ćemo stanje na tržištu rada u Republici Hrvatskoj, odnos nezaposlenih i zaposlenih, a posebnu pažnju obratiti ćemo na (ne) zaposlenost mlade radne snage. Kako bi stekli realnu i širu sliku tržišta rada u Republici Hrvatskoj, Hrvatsko tržište rada usporediti ćemo sa tržištem rada drugih članica Europske unije kao i samo tržište rada Hrvatske kroz vremenski period u povijesti do danas. Proučiti će se i uzrok padanja zaposlenosti i neaktivnosti mladih na tržištu rada. Kroz rad će se i definirati ključni čimbenici koji pridonose nezaposlenosti mlade radne snage ali će se i osmisliti smjernice kako bi se stupanj zaposlenosti mladih povećao i došao do zadovoljavajuće i prihvatljive razine. Kao jedan od problema, možda i najveći, obraditi će se (ne)usklađenost obrazovnog sustava sa potrebama tržišta rada ali i istaknuti ćemo važnost obrazovnog sustava i njegov utjecaj na tržište rada. Obratit će se pažnja i na problem prijevremenog odlaska u mirovinu ali i problem neaktivne politike zapošljavanja mladih u Republici Hrvatskoj.

2. Metodologija rada

2.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada jest istražiti, analizirati i objasniti stanje na tržištu rada u Republici Hrvatskoj. Glavna teza koja će se obraditi kroz rad je gorući problem nezaposlenosti mlade radne snage te neaktivnost mladih na tržištu rada te će se za isti problem pokušati naći rješenje i definirati će se smjernice za rješavanje problema nezaposlenosti mladih. Istražiti će se i važnost obrazovnog sustava za stanje na tržištu rada te sama (ne)usklađenost i nekompatibilnost obrazovnog sustava sa potrebama tržišta rada. Kako sve ne bi bilo negativno pozornost ćemo obratiti i na politike, mjere i programe koje je Vlada Republike Hrvatske donijela kako bi se problem nezaposlenosti mladih riješio.

2.2. Metode istraživanja

Prilikom pripreme za pisanje ovog rada kao i tijekom pisanja ovog rada korišteni su sekundarni i primarni izvori podataka. Kroz rad prisutno je analiziranje podataka ali i usporedba podataka stanja na tržištu u Hrvatskoj i (KOJIM ZEMLJAMA) Europske unije. Literatura koja je korištena za prikupljanje podataka elektronička je i tiskana. Primarni izvori podataka koristili su za provedbu analize, a prikupljeni su sa brojnih internetskih izvora (Eurostat, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje). Sekundarni izvori podataka su stručne knjige, stručni radovi te internetski članci na temu rada. Popis svih izvora smješten je na mjestu koje je predviđeno za njih a to je literatura.

2.3. Cilj rada

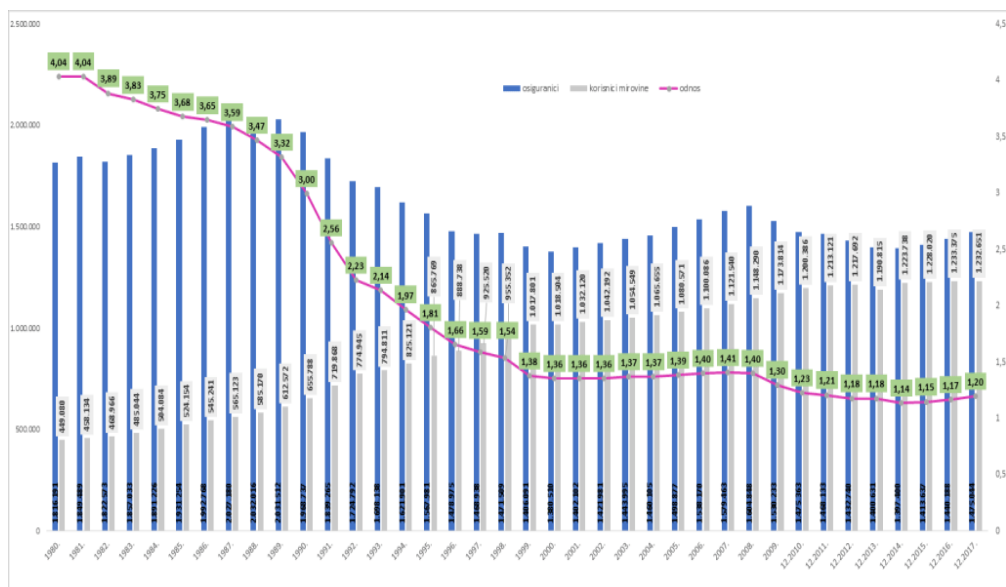
Cilj ovog rada je pružiti čitatelju više informacija o tržištu rada u Republici Hrvatskoj sa posebnim naglaskom na problem zapošljavanja mladih. Kroz analizu tržišta rada te same politike koje se provode na tržištu rada u Hrvatskoj čitatelja će se upoznati sa važnosti obrazovnog sustava za tržište rada, no i problemom neusklađenosti obrazovnog sustava i tržišta rada. Izrađenim smjernicama za povećanje stupnja zaposlenosti mlade radne snage ukazati će se na lošu politiku koja je dovela do takvog stanja na tržištu rada ali i programom i mjerama koje Vlada Republike Hrvatske provodi kako bi potakla rast zaposlenosti mladih u

državi. Komparacijom Hrvatskog tržišta rada sa stanjem tržišta rada drugih članica Europske unije te Hrvatskog tržišta rada kroz vremenski period pokušat će se odrediti položaj Hrvatske, i trenutak kada je situacija eskalirala.

3. Tržište rada

3.1. Tržište rada u Republici Hrvatskoj

Tržište rada može se definirati kao mjesto gdje se susreću ponuda i potražnja radnika, ukupno sa njihovim zapošljavanjem, napredovanjem, pripremom, otkazom, konkurencijama u traženju posla, a sve to utječe i na cijenu rada i njezino formiranje. Stanje na tržištu rada neke države znatno utječe i na životni standard građana te zemlje. Republiku Hrvatsku snažno je uzdrmala kriza 2008. godine, kao i većinu svjetskih tržišta rada. Tada je u kombinaciji krize sa opterećenim mirovinskim sustavom, lošom nacionalnom politikom te neusklađenosti obrazovnog sustava, tržište rada stagniralo te nije omogućilo gospodarski rast koji je bitan preduvjet za ostvarivanje blagostanja građana. Bili smo svjedoci propadanja brojnih poduzeća, svakodnevnim odlaskom istih u stečaj što je rezultiralo gomilanjem nezaposlene radne snage kojoj ni troma politika zapošljavanja u Hrvatskoj nije išla pod ruku, sve to doprinijelo je stvaranju ogromne neravnoteže na tržištu rada između ponude i potražnje. Već se i tada država borila sa niskom, moglo bi se reći i negativnom, stopom nataliteta, velikim brojem prijevremenih umirovljenika ali i prilagođenosti sustava potrebama tržišta rada. Paralelno sa krizom 2008. godine javljaju se i prvi valovi iseljavanja stanovništva, mladog, u većini slučajeva visokoobrazovanog stanovništva, koje je trbuhom za kruhom, odlučilo zadovoljiti svoje egzistencijalne potrebe u drugim, stabilnijim državama. Kao pokazatelj državi da se treba trgnuti, uskladiti tržište rada sa obrazovnim sustavom, ali i koliko je loše stanje trenutno govore nam i podatci iz izvora.

Slika 1. Omjer umirovljenika i zaposlenih u RH od 1980.g do 2018.g

Izvor: <http://www.mirovinsko.hr> (Pristupljeno 7. svibnja. 2020. g)

„Lani je slika bila takva da smo imali 1,2 zaposlena na jednog u mirovini, odnosno 1.475.044 osoba koje rade i 1.232.651 umirovljenih. Prethodnih godina, omjeri su bili još i lošiji pa je tako u 2016. njihov međusobni odnos bio 1,17, 2015. godine 1,15, godinu ranije 1,14, zatim 2013. i 2012. godine ujednačenih 1,18, a tijekom 2011. omjer je bio 1,21 radnika naspram jednog umirovljenika. Službeni su to podaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Hrvatska je tako 2010. godine imala 1,23 zaposlena na jednu umirovljenu osobu, a prema neslužbenim podacima identičan omjer upravo ima i danas.“ (Grgurić,2018)

3.2. Ponuda i potražnja na tržištu rada u Republici Hrvatskoj

Trenutno stanje na tržištu rada u Republici Hrvatskoj ukazuje nam na nepovoljnu strukturu, lošu dinamiku promjena, bilo da se radi o usporedbi sa ostalim članicama EU ili sami sa dobom u vremenskom periodu. Hrvatska se trenutno nalazi na samom začelju najlošije rangiranih članica EU glede stanja na tržištu rada ako se uspoređuje ovih sedam čimbenika: stopa nezaposlenosti, stopa aktivnosti stanovništva, prosječno trajanje duljine radnog vijeka, stopa nezaposlenosti mladih, udio dugotrajno nezaposlenih te udio vrlo dugotrajno nezaposlenih. Najvjerodostojnije brojke prikazat će nam Hrvatski zavod za zapošljavanje, sa čije su stranice preuzeti podatci, no treba napomenuti kako su i ti podatci frizirani i ublaženi

zbog iseljavanja mladih te sezonskih radnika. Nezaposlene ćemo proučiti kroz njihovu dob, razinu obrazovanja i zanimanje.

i Registrirana nezaposlenost: Dob, Godina - Mjesec(Filtrirano po članov

Godina	▶ 2015	▶ 2016	▶ 2017	▶ 2018	▶ 2019	▶ 2020
Dob						
15-19	14,814	11,849	8,401	6,370	5,412	5,113
20-24	34,910	28,009	21,173	16,131	13,682	16,465
25-29	35,001	28,683	22,384	17,254	14,611	17,126
30-34	30,615	24,757	19,290	14,698	12,282	13,486
35-39	28,940	24,071	19,144	14,834	12,475	13,865
40-44	27,409	23,351	18,754	15,086	12,765	13,963
45-49	29,664	24,642	19,750	15,618	13,040	14,119
50-54	32,541	28,514	23,436	18,378	14,909	15,889
55-59	36,334	32,185	26,730	21,527	17,503	18,099
60 i više	15,678	15,800	14,904	13,646	11,970	12,329
Ukupno	285,906	241,860	193,967	153,542	128,650	140,454

Slika 2. Registrirana nezaposlenost s obzirom na dob

Izvor: <http://www.hzz.hr/statistika> (Pristupljeno: 30. lipnja 2020.)

Dvije vodeće skupine sa stopom nezaposlenosti su skupina u dobi od 50 do 59 godine života, no ako uzmemo neuređenost te opterećenost našeg mirovinskog sustava taj podatak nije alarmantan kao to da je drugi najveći broj nezaposlenih onaj u dobi od 25 do 29 godine života. Taj je podatak i više nego šokantan, mlado, obrazovano stanovništvo, željno posla, rada i stvaranja je nezaposleno, izgubljeno i bori se za egzistenciju. To je problem kojim sa kojim bi se svi trebali suočiti kako bi ha riješili. Poražavajuće je da sposobno i mlado stanovništvo, željno posla isti nema.

i Registrirana nezaposlenost: Razina obrazovanja, Godina - Mjesec (Filtrirano po članovima)						
Godina	► 2015	► 2016	► 2017	► 2018	► 2019	► 2020
Razina						
► (0) Bez škole i nezavršena osnovna škola	15,664	14,154	11,997	9,611	8,087	8,085
► (1) Završena osnovna škola	59,222	50,070	39,775	30,818	25,109	26,555
► (2) Srednja škola	174,449	144,147	113,218	89,318	75,060	84,569
► (3) Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	15,931	14,509	12,415	10,145	8,559	9,418
► (4) Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	20,641	18,980	16,562	13,650	11,835	11,826
Ukupno	285,906	241,860	193,967	153,542	128,650	140,454

Slika 3. Registrirana nezaposlenost s obzirom na stupanj obrazovanja

Izvor: <http://www.hzz.hr/statistika> (Pristupljeno: 30. lipanj 2020.)

Kada gledamo registriranu nezaposlenost prema razini obrazovanja, očito je vidljiva neusklađenost obrazovnog sustava sa tržištem rada, više od šezdeset posto nezaposlenih, osobe su sa srednjom školom. Uzevši u obzir prošlu godinu, ovaj je broj narastao za skoro 10 000 u samo godinu dana, gdje se dogodio propust, zašto postoje mjesta za upise u zanimanja za kojima ne postoji potražnja, zbilja je apsurdna ovakva politika upisivanja i usklađivanja tržišta rada sa obrazovnim sustavom, jer vidljivo je, sklada nema. Svakako nije zanemariv ni broj osoba koje imaju završenu višu školu, stručni studij a skoro ih je 10 000, kao ni preko 11 000 ljudi koji imaju završene doktorate, magisterije i akademije, ti ljudi ulažu u svoje obrazovanje, nadaju se poslu i prosperitetu a dočeka ih šok. Pozitivna je svakako činjenica da se unazad pet godina broj nezaposlenih po svim podjelama gotovo prepolovio, no glavno je pitanje jeli tome uzrok zapošljavanje, ili odljev mozgova i mlade radne, pa čak i visokoobrazovane radne snage.

i Registrirana nezaposlenost: Zanimanje - rod, Godina - Mjesec (Filtrirano po članovima)						
Godina	► 2015	► 2016	► 2017	► 2018	► 2019	► 2020
Zanimanje - rod						
(0) Vojna zanimanja	15	13	11	8	4	9
(1) Zakonodavci/zakonodavke, dužnosnici/dužnosnice i direktori/direktorice	35	33	37	30	12	15
(2) Znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje	26,562	24,513	21,048	17,333	14,945	14,979
(3) Tehničari/tehničarke i stručni suradnici/stručne suradnice	39,318	33,154	25,855	20,010	16,890	18,279
(4) Administrativni službenici/administrativne službenice	34,844	29,659	24,336	19,390	16,007	17,402
(5) Uslužna i trgovačka zanimanja	54,942	45,124	34,460	26,146	21,124	26,692
(6) Poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke, ribari/ribarke, lovci/lovkinje	1,988	1,784	1,523	1,228	1,175	1,364
(7) Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	41,012	31,283	20,366	14,286	11,399	11,770
(8) Rukovatelji/rukovateljice postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači/industrijske proizvođačice i sastavljači/sastavljačice proizvoda	14,288	10,959	7,898	5,750	4,821	5,575
(9) Jednostavna zanimanja	72,904	65,339	58,434	49,361	42,273	44,369
Ukupno	285,906	241,860	193,967	153,542	128,650	140,454

Slika 4. Registrirana nezaposlenost s obzirom na zanimanja

Izvor: <http://www.hzz.hr/statistika> (Pristupljeno: 30. lipnja 2020.)

Slika 4. prikazuje nam podjeljena zanimanja u 9 rodova:

„(0) vojna zanimanja

(1) zakonodavci/zakonodavke, dužnosnici/dužnosnice i direktori/direktorice

(2) znanstvenici/znanstvenice, inženjeri/inženjerke i stručnjaci/stručnjakinje

(3) tehničari/tehničarke i stručni suradnici/stručne suradnice

(4) administrativni službenici/administrativne službenice

(5) uslužna i trgovačka zanimanja

(6) poljoprivrednici/poljoprivrednice, šumari/šumarke, ribari/ribarke, lovci/lovkinje

(7) zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji

(8) rukovatelji/rukovateljice postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači/industrijske proizvođačice i sastavljači/sastavljačice proizvoda

(9) jednostavna zanimanja.“¹

Tako filtrirani podatci daju nam najrealniju sliku neusklađenosti obrazovnog sustava i tržišta rada. Kako je moguće da su baš ona zanimanja za koja je potrebna viša škola, akademsko zvanje, doktorat, zanimanja sa najviše nezaposlenih? Još jedan u nizu apsurdna Hrvatske. No, ova nam slika prikazuje kako se iz godine u godinu, broj nezaposlenih smanjuje, i da ipak ima nade za svjetlijom budućnosti, ako se trend pada nezaposlenosti nastavi i u budućnosti.

3.3. Usporedba Hrvatskog tržišta rada sa tržištem ostalih članica EU

Krizu 2014.godine, koja je srozala ponudu za radnom snagom, uzdrmala cjelokupnu Hrvatsku, svi ćemo pamtiti, kriza je to koja je u svim pogledima nanijela štetu Hrvatskoj. No, svakako možemo reći da je napredak od tada vidljiv, nezaposlenost po svim segmentima stagnira u većini slučajeva pada, to ne možemo osporiti. Najveći problem u svem tom je tijekom oporavka, tromost, spori tempo, neaktivna politika zapošljavanja mladih uzrokuju nepovoljno stanje na samom tržištu rada, a to Hrvatsku svrstava u najniže rangove Europske Unije. Postoji šest kriterija, odnosno pokazatelja kvalitete tržišta rada: stopa nezaposlenosti, stopa zaposlenosti, stopa aktivnosti stanovništva, udio dugotrajno nezaposlenih, prosječno trajanje duljine radnog vijeka i stopa nezaposlenosti mladih. Prema podacima stopa zaposlenosti u Republici Hrvatskoj iznosi 65.2 % dok je prosjek u Europi 73.1 %, kod stope aktivnog stanovništva Hrvatska ima 66.3 % na samom je dnu, dok prva na ljestvici Švedska ima gotovo 83 %. U udjelu dugotrajne nezaposlenosti u ukupnom broju aktivnog stanovništva Hrvatska ima

¹ Preuzeto sa: <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation?resetLanguage=true&newLanguage=hr>, pristupljeno: 30.lipnja 2020.)

3.3 % dok prva na ljestvici ima samo 1 %. Prosječna duljina radnog vijeka u Republici Hrvatskoj je 32.5 godine a u drugim članicama Europske unije taj broj se penje i do 47 godina.

3.4. Politika na Hrvatskom tržištu rada

Kao i svakoj državi, tako je i Hrvatskoj cilj da na tržištu rada poveća broj zaposlenih, te olakša samu protočnost tržišta rada, odnosno omogući lakši pronalazak posla. Politika zapošljavanja mladih u Republici Hrvatskoj može se podijeliti na aktivnu politiku zapošljavanja mladih, te pasivnu politiku zapošljavanja mladih. Politiku provode Ministarstvo rada, mirovinskog sustava te Hrvatski zavod za zapošljavanje.

U institucionalnom okviru postoje zakoni koji reguliraju radne odnose, kolektivno pregovaranje, a ujedno predstavljaju i značajan institucionalni faktor koji utječe na nadnice, zaposlenost i alokaciju resursa. U Republici Hrvatskoj postoji niz zakona koji reguliraju odnose na tržištu rada: Zakon o radu, Zakon o mirovinskom osiguranju, Zakon o zaštiti na radu i drugi zakoni. Osim zakona prisutne su i odredbe i regulative koje reguliraju radno vrijeme, rad na određeno i neodređeno, otkaze odnosno kolektivno zbrinjavanje viška radnika. Kako institucije tako i politika igra važnu ulogu u sinergiji tržišta rada i obrazovnog sustava. Institucije i politike imaju pogotovo u ovim uvjetima rastuće i postojeće nezaposlenosti sve veću ulogu. Osnovna im je uloga: smanjiti nezaposlenost, smanjivati segmentaciju na tržištu rada i smanjiti nepovoljan položaj rizičnih skupina u zemlji, promovirati sektorsku, kvalifikacijsku i regionalnu mobilnost. Porast produktivnosti rada politike na tržištu rada obuhvaća skup različitih mjera, ali im je glavni cilj uskladiti ponudu i potražnju tržišta rada i obrazovnog sustava. „Svim donesenim mjerama je cilj stvaranje fleksibilnijeg tržišta rada i smanjenje nezaposlenosti dok je ukupan učinak mjera teško izmjeriti. Aktivne mjere potiču potražnju za radom. To se ostvaruje različitim programima za otvaranje novih radnih mjesta, prekvalifikacijom i stručnim osposobljavanjem radnika. Kao krajnji ishod tih mjera očekuje se povećana proizvodnja, ali i porast kupovne moći građana te povećana potražnja za uslugama i robom. Pasivne se mjere zasnivaju na pružanju socijalne i materijalne pomoći nezaposlenima u vrijeme kada su nezaposleni. Te mjere su kratkoročne, zahtijevaju financijsku podršku od države i ne predstavljaju trajno rješenje. Mjere pasivnih politika na tržištu rada prije svega odnose se na sustav naknada za nezaposlene, njima se prije svega nastoji materijalno zaštititi nezaposlene osobe. Osim naknade za nezaposlene, progresivni porezi pridonose automatskoj stabilizaciji budući da se niži dohodak kao posljedica smanjenih nadnica oporezuje manje od nadnica “normalne” razine. Može se reći da je osnovni cilj

aktivnih mjera povećati fleksibilnost radnika, postići što bolju usklađenost ponude i potražnje radne snage te poboljšati položaj ugroženih skupina na tržištu rada. U Republici Hrvatskoj postoje razne vrste aktivnih politika tržišta rada, od ponuda za osposobljavanje u ustanovama i na radnom mjestu, preko poticaja za neizravno zapošljavanje (zadržavanje radnog mjesta, dijeljenje radnog mjesta, subvencije za zapošljavanje), do zaštićenog zapošljavanja ili neposrednog otvaranja radnih mjesta (programi javnih radova) te poticaja za osnivanje novih poduzeća. Aktivne politike tržišta rada dakle pomažu nezaposlenima da što brže stupe u radni odnos, na radno mjesto koje najbolje odgovara njihovim kvalifikacijama, tako što im se pruža potpora potrebna za uspješan povratak na tržište rada. Neke od trenutno važećih mjera aktivne politike za zapošljavanje su: potpore za zapošljavanje, potpore za samozapošljavanje, obrazovanje nezaposlenih, potpore za usavršavanje, stalni sezonac i osposobljavanje na radnom mjestu.“ (HZZ) Sve navedene mjere odnosno politika koja se upražnjava već dugi niz godina ipak je polučila uspjeh. Na potpore se javlja sve veći broj ljudi, samozapošljavaju se a i sama nezaposlenost pada.

4. Nezaposlenost

4.1. Definiranje nezaposlenosti

Nezaposlenost je uvijek gorući problem u svakoj državi a u Hrvatskoj je to rak rana cijele države već duži niz godina. Nezaposlena je osoba ona osoba koja ispunjava tri kriterija: da aktivno traži posao, da je trenutno bez posla te da je osoba trenutno raspoloživa za rad. Nezaposlenost, jedan od važnijih problema društva može se i objasniti i kao nemogućnost osobe to jest pojedinca da unovči svoju radnu energiju, znanje, želju za radom i sam rad. Kada se više osoba nađe u situaciji da su nezaposlene, to više nije problem pojedinca, već cijelog društva, jer pojedinci u tom slučaju ne mijenjaju svoj rad za novac, te nema mogućnosti zadovoljiti svoje egzistencijalne potrebe. Iako je cilj svakoga društva i ekonomije, smanjiti nezaposlenost, različitim politikama zapošljavanja, potporama i strategijama, određena stopa nezaposlenosti je neizbježna. Stopa nezaposlenosti je broj nezaposlenih radnika podijeljen sa ukupnim brojem radno sposobnog stanovništva. Kao radno sposobno stanovništvo smatraju se osobe između 16 godine života i 64 godine života. Poznato je da su resursi i sredstva za rad količinski ograničeni, te su isto tako i mogućnosti zapošljavanja ograničene. Republika Hrvatska, nažalost, u takvom rangiranju spada pod nerazvijene zemlje svijeta, zemlje u kojima stopa nezaposlenosti nije kontrolirana kvalitetnom i dobrom nacionalnom politikom.

4.2. Kretanje broja nezaposlenih

Iako su brojne krize, gospodarski, društveni i ekonomski čimbenici utjecali na kretanje broja nezaposlenih, u radu ćemo proučiti kako se kretao broj nezaposlenih od početka posljednje krize 2008.godine pa sve do 2020.godine. Već smo nekoliko puta u radu zaključili kako je posljednja kriza čvrsto uzdrkala Hrvatsku ekonomiju, stvorila ogromnu štetu u vidu nezaposlenog radno sposobnog stanovništva, nesklada između tržišta rada i obrazovnog sustava, oslabljene, već ionako slabe ekonomije, iako je od krize prošlo dosta godina, posljedice su vidljive i danas. Podatci koje će biti prokomentirani, preuzeti su sa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, rangirani su prema spolu, te kalendarski, po godinama.

Registrirana nezaposlenost: Spol, Godina - Mjesec (Filtrirano po članovima)													
Godina	▶ 2008	▶ 2009	▶ 2010	▶ 2011	▶ 2012	▶ 2013	▶ 2014	▶ 2015	▶ 2016	▶ 2017	▶ 2018	▶ 2019	▶ 2020
Spol													
Muškarci	89,541	107,115	136,806	141,409	152,079	163,070	153,484	130,698	107,947	83,145	66,402	57,125	66,046
Žene	147,200	156,059	165,619	163,924	172,244	182,042	174,702	155,208	133,913	110,823	87,139	71,525	81,641
Ukupno	236,741	263,174	302,425	305,333	324,323	345,112	328,187	285,906	241,860	193,967	153,542	128,650	147,687

Slika 5. Registrirana nezaposlenost u periodu od 2008.godine do 2020.godine

Izvor: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>

(Pristupljeno: 6.srpnja 2020.godine)

Iz tablice je vidljivo kako je broj nezaposlenih osoba rastao kako je kriza bujala, u dvije godine broj se u početku krize povećao za užasavajućih, skoro 70 000 novih nezaposlenih radno sposobnih osoba. Nakon tako progresivnog rasta, broj nezaposlenih rastao je, ipak manjim intenzitetom, idućih nekoliko godina sve do kraja krize. Kako je i iz tablice vidljivo, sve akcije, potezi, politike zapošljavanja urodile su, kakvim takvim, plodom, jer kako je kriza 2014.godine završila, broj nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj, polako ali sigurno pada. Kako bi se Hrvatska vratila na staro sa brojem nezaposlenih koji je bio prilikom početka krize, trebalo joj je nekoliko godina. Sada Republika Hrvatska bilježi nešto više od 147 tisuća nezaposlenih osoba, što je velika brojka, no u usporedbi sa brojem nezaposlenosti 2013.godine kada je to bilo skoro 350 000 nezaposlenih, vidljiv je napredak i značajno pozitivan pad broja nezaposlenih osoba. Stanje u brojkama, zbilja i dalje nije bajno, no ako Republika Hrvatska nastavi ovim trendom, rezultati će biti bolji iz godine u godinu, a brojka će biti sve manja.

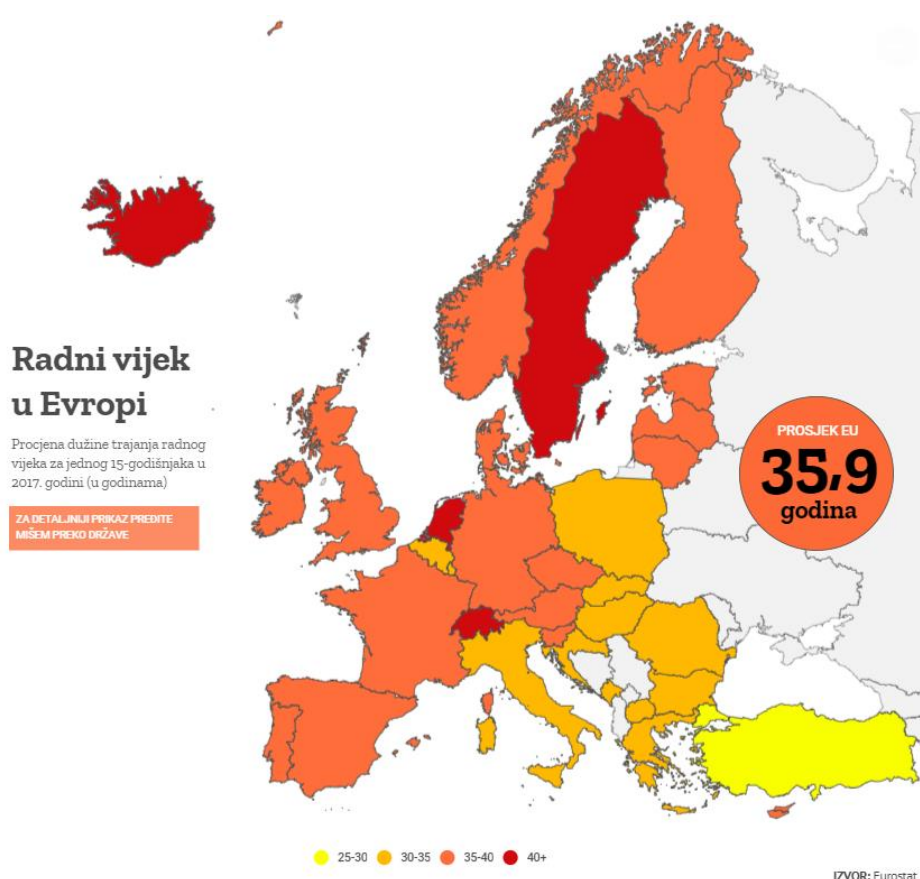
4.3. Kako je covid-19 utjecao na nezaposlenost u Republici Hrvatskoj

Svima nam je dobro poznata pandemija koja već nekoliko mjeseci hara cijelim svijetom, pa tako i Republikom Hrvatskom, osim života koje uzima, mnogi se pribojavaju kako pandemija covid-a 19 uzrokuje i gubitak radnih mjesta što podrazumijeva i povećanje broja nezaposlenih. Sasvim je logično za očekivati povećanu nezaposlenost kao posljedicu nakon što se ograničilo kretanje stanovnika, pa tako i obavljanje djelatnosti, što je pojedine poduzetnike natjeralo da zatvore svoja poduzeća, ne samo za vrijeme trajanja krize već i

dugoročno. Krajem svibnja na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje evidentirano je 157 839 nezaposlenih osoba, gledano na mjesečnoj bazi, smanjenje je to za skoro jedan posto, no na godišnjoj razini to je povećanje za 35 %. U travnju ove godine, zabilježen je porast broja zaposlenika, netipično za ovaj period u godini, zbog zapošljavanja sezonskih radnika, što je bilo i za očekivati, jer su epidemiološke mjere zabranile rad koji je usko vezan uz turističku sezonu. Kako se i epidemiološka situacija popravila, u svibnju se i broj nezaposlenih smanjio za više od tisuću osoba. Uspoređujemo li svibanj ove i svibanj prošle godine, lako je uvidjeti kako je pandemija zasigurno imala utjecaj, broj nezaposlenih porastao je za 41 373 osobe, više nego u svibnju prošle godine. Najčešće su se na zavod za zapošljavanje prijavile osobe iz prerađivačke industrije, te trgovina na malo i veliko, te djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane, što je dakako ponovno povezano velikim dijelom sa pandemijom, koja je zatvorila vrata gore navedenih zanimanja, pa je bilo za očekivati porast nezaposlenosti na tim područjima. Prema prikupljenim podacima HZZ-a, u svibnju se zaposlilo upola manje osoba nego prošle godine, i to pretežito u zanimanja povezana sa turizmom, uslužne djelatnosti, trgovine na malo i veliko, djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane. Podijelimo li teritorij Republike Hrvatske po županijama dogodio se apsurd, da županije koje bilježe povećani broj zaposlenih, istodobno i bilježe najveći apsolutni broj registriranih nezaposlenih osoba, to su županije : Splitsko- dalmatinska, Grad Zagreb i Osječko- baranjska županija. Republika Hrvatska je donijela paket mjera pomoći poduzećima, obrtima i tvrtkama koje su pogođene pandemijom, morale obustaviti proizvodnju i obavljanje djelatnosti, u cilju smanjenja broja nezaposlenosti, te su poduzeća dobivala naknadu za svoje zaposlenike, kako sama ne bi došla u financijske probleme zbog kojih bi im prijetilo zatvaranje. Sam paket mjera, zasigurno je imao utjecaj, na manji porast nezaposlenosti, od očekivanog, i sigurno je osigurao egzistenciju manjim obrtnicima i poduzetnicima, koji bi bez potpore za zaposlenike, vrlo vjerojatno negativno poslovalo u većoj mjeri. Može se reći da se Hrvatska dobro borila sa pandemijom, i da je uspješno, koliko je bilo moguće zaustavila negativno djelovanje pandemije na ekonomiju zemlje, stanje na tržištu rada, stopu nezaposlenosti i poslovanje tvrtki, poduzeća i obrta, no kako pandemija još uvijek traje, pitanje je koliko ćemo se dugo moći nositi sa istom, jer se novčana sredstva troše, državni proračun slabi, turistička je sezona upitna, trenutno se dobro nosimo sa pandemijom, no kako će to dugoročno imati utjecaj na cjelokupnu ekonomiju države i nezaposlenost, tek nam predstoji saznati.

4.4. Problem prijevremenog odlaska u mirovinu

Najsnažniji utjecaj na stanje tržišta rada, zasigurno imaju demografija, uređenje mirovinskog sustava, usklađenost tržišta rada i obrazovnog sustava. Privatizacija je glavni krivac ranog umirovljenja stanovništva, tada je 90-tih godina dio radno sposobnog stanovništva prebačen u neaktivno stanovništvo, s čim je stvorena čvrsta baza umirovljenika, te se taj trend osjeti i danas, a paralelno uz njega, demografske značajke ograničavale su rad aktivnog stanovništva, to su dva izrazito bitna čimbenika koji opterećuju mirovinski sustav države, dugi niz godina. Uz već preopterećen mirovinski sustav, gospodarska kriza 2008.godine dodatno ga je opteretila, krivac je i dijelom država, koja je pokazala veliki nemar prema prijevremenom umirovljenju radno sposobnog stanovništva. Kako bi vidjeli realno stanje, Republika Hrvatska ima izrazito nizak radni vijek, svega 32.5 godina, dok je usporedbe radi, radni vijek u Švicarskoj 42.5 godina, te brojke ponovno su Republiku Hrvatsku svrstale u donje razine radnog vijeka europskih zemalja.

Slika 6. Radni vijek u Evropi 2017. Godine

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/home> (Pristupljeno: 3.srpnja 2020.)

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, 2018. Godine pravo na mirovinu ostvarilo je prvi put preko 27 tisuća korisnika, od kojih je preko 5 tisuća otišlo u prijevremenu mirovinu, no to nije izolirani slučaj, jer taj trend aktivan je već nekoliko godina.

KORISNICI KOJI SU PRAVO NA MIROVINU PRVI PUT OSTVARILI U 2018. (ZOMO)*		
VRSTA MIROVINE	Broj korisnika	Prosječna mirovina
Starosna mirovina	11.225	2.294,25
Starosna (čl.35 ZOMO – dugogodišnji osiguranici)	3.730	3.479,55
Prijevremena starosna	5.406	2.505,50
Prijevremena starosna (čl. 36. ZOMO - stečaj)	25	2.726,28
Invalidska	1.807	1.709,40
Obiteljska	5.778	1.978,19
UKUPNO	27.971	2.390,45

Slika 7. Prijevremeno umirovljenje u 2018. godini
Izvor: <http://www.mirovinsko.hr> (Pristupljeno: 3. srpnja 2020.)

Uz ovakav slijed događaja za očekivati je da će osobe koje prijevremeno odu u mirovinu, otvoriti slobodna radna mjesta, na koja će zatim doći mlada radna snaga, no statistički podatci HZZ-a ne idu u prilog ovoj tezi.

Registrirana nezaposlenost:

Godina	► 2020
Dob	
15-19	4,963
20-24	17,282
25-29	18,293
30-34	14,568
35-39	14,888
40-44	14,918
45-49	14,867
50-54	16,644
55-59	18,681
60 i više	12,583
Ukupno	147,687

Slika 8. Registrirana nezaposlenost po dobi u 2020. godini
 Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/home> (Pristupljeno: 5. srpnja 2020.)

Možemo vidjeti da je od trenutnog broja registriranih nezaposlenih 147 687, mladog stanovništva do 29 godina ukupno 40 538, odnosno 27.5 %, što je poražavajući postotak, na kojem se neupitno treba raditi.

4.5. Posljedice nezaposlenosti

Posljedice nezaposlenosti brojne su, mogu se svrstati na: ekonomske, socijalne te političke. Dugoročna nezaposlenost utječe na socijalnu, društvenu i ekonomsku nestailnost. Gledano na socijalnoj strani, cijena je visoka, siromaštvo, porast kriminala, propadanje regija, netrepeljivost među ljudima. Osim osiromašenja, dugotrajna nezaposlenost rezultira i socijalnom izoliranošću, gubljenjem socijalnih veza i kontakata. Zanimanje se smatra važnim faktorom identiteta u modernim društvima. Ekonomske posljedice očituju se u velikoj mjeri kroz gubitak prihoda i osiromašenje, zbog nezaposlenosti smanjuje se kupovna moć, što utječe i na mikroekonomiju. Nezaposlene osobe, ali i radnici najprije podmiruju obaveze, a

manje troše na luksuze, u toj situaciji trude se više štedjeti a ne kupovati. Visoka je nezaposlenost loša i za nacionalnu ekonomiju, jer i država u tom slučaju ima niže prihode. Porez se smanjuje, što rezultira zaduživanjem države, i porastom državnih kredita, što nikako nije dobro za državu. Kod socijalnih posljedica, najopasnija je mentalno zdravlje pojedinca, oni su podložniji agresiji, fantazijama, alkoholu, drogi što narušava cjelokupno stanje društva u državi. Kod pojedinca se pojavljuje strah za budućnost, te on utječe na zasnivanje obitelji i daljnji natalitet, koji je u državi ionako poprilično loš. Političke posljedice koje ostavlja veliki broj nezaposlenih mladih znači manji broj poreznih obveznika, i samim tim smanjenje državnih prihoda, a s druge strane povećanje izdavanja za socijalne naknade. Država se u tom slučaju suočava sa deficitom koji se mora podmiriti, po Hrvatskoj praksi, povećanjem poreza, no tada se nalazimo u začaranom krugu, jer povećanjem poreza smanjujemo kupovnu moć ljudi, i stvaramo pritisak na poslodavce. Na takav način stvara se nesigurno okruženje, koje može uzrokovati prosvjede i revolt građana što narušava samu sigurnost zemlje. Najveći problem uslijed nezaposlenosti, s kojim se, nažalost, i Hrvatska susreće, je odljev mozgova. Visokoobrazovani stanovnici pridonose razvoju i rastu države, odlaskom takvih stanovnika država gubi neprocjenjivu vrijednost te je perspektiva države u budućnosti upitna. Osim toga iseljavanje utječe, na već ionako lošu demografsku sliku države, natalitet je nizak, mlada radna snaga odlazi za boljim uvjetima života, a ostaje nam staro stanovništvo koje je već u mirovini.

5. Obrazovni sustav

5.1. Zašto je obrazovni sustav bitan?

Najočitija važnost obrazovnog sustava vidljiva je i dobro uočljiva za vrijeme krize, završene 2014.godine. Tada su se uzburkali i poremetili odnosi tržišta rada i obrazovanja, a kolika je šteta počinjena jasno je, jer se posljedice i danas osjete i popravljaju. Tijekom krize, rastao je broj visokoobrazovanih sa 17 % na 21 %, no njihova nezaposlenost paralelno je porasla sa 4% na 7%. Bilježi se porast visokoobrazovanih osoba u ukupnom broju radno aktivnog stanovništva, i taj podatak bi bio odličan da uz to broj diplomiranih studenata varira između 26 000 i 29 000, što za tržište rada znači da ono bilježi sve veću potražnju za visokoobrazovanom radnom snagom, no ne može probaviti višak visokoobrazovane radne snage. To nam daje uvid da ponuda i potražnja nisu dovoljno uravnotežene, te da su reforme i aktivna politika zapošljavanja mladih prijeko potrebne. Ako je cjelokupan obrazovni sustav dobro usklađen, odnosno ako donosi porast broja obrazovanih pojedinaca, omogućuje sam sebi da obnavlja obrazovno društvo u cjelini, što svakako ne može biti loše. Baš iz tog razloga obrazovanje se naziva javnim dobrom. Može se reći da viši stupanj obrazovanja znači i borbu sa nezaposlenošću, jer i sami podatci pokazuju da što više nezaposlenost raste stupanj je obrazovanja niži i obrnuto. Transparentan je podatak je u Europskoj uniji, ako se gleda dobna skupina između 25 godine i 64 godine, nezaposlenost ljudi sa nižim stupnjem obrazovanja (srednja i osnovna škola) iznosi 17%, dok za ljude s višim stupnjem obrazovanja(fakultet, akademija, doktorat) iznosi neznatnih 5,4%. Gledamo li Republiku Hrvatsku u sklopu ovih postotaka, unazad posljednjih 5 godina, nakon gospodarske krize, vidljiv je napredak, možda ne onakav kakav bi u idealnim uvjetima bio ali za takav uspjeh potrebne su godine i godine, rada, zalaganja, dobre gospodarske i ekonomske situacije u državi, te aktivne politike zapošljavanja mladih u Republici Hrvatskoj.

5.2. Usklađenost obrazovnog sustava i potreba tržišta rada

Kroz cjelokupan rad, nekako se provlačila negativna misao glede povezanosti obrazovnog sustava sa tržištem rada. Kao da nismo svjesni težine prelaska iz obrazovnog sustava, na tržište rada, tranzicija je to koja iziskuje puno truda, spremnosti i odvažnosti. Svi očekuju od osobe da odmah nađe posao, da se snađe na njemu kao i na cijelom tržištu rada, a ta osoba prolazi kroz brojne

situacije i događaje. Iako je danas u cijeloj Europskoj uniji, pa tako i u Republici Hrvatskoj moguće, gotovo i poželjno, biti i na tržištu rada i u sustavu obrazovanja, to nam omogućuju studentski poslovi i razna stručna usavršavanja. Iako je danas trend da su mladi gladni obrazovanja, isto tako dio njih vrlo rano završava sa obrazovnim sustavom. S takvom pretpostavkom možemo zaključiti, i sasvim je logično da ako mladi odu iz obrazovnog sustava završe na tržištu rada i na taj način raste broj zaposlenih, no u Hrvatskoj je to bilo kontra, sve veći broj mladih koji je odustao od daljnjeg, ili završio sadašnje obrazovanje, završio je na tržištu rada, odnosno povećao broj i stopu nezaposlenih. Suočivši se sa tim podacima, Republika Hrvatska kao i gospodarska i ekonomska politika, morala je povući radikalne poteze kako bi uveli reforme koje u neusklađeni i neuređeni obrazovni sustav. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta je 2011.godine sklopilo suradnju sa Hrvatskim zavodom za zapošljavanje te napravilo nove upisne kvote na visokim razinama obrazovanja, uzevši u obzir potrebe tržišta rada u tom trenutku. 2012.godine osnovan je i Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO)- on je jedan od bitnih uvjeta za uređenje sustava cjeloživotnog učenja, što čini okosnicu društva temeljenog na znanju. Hrvatski kvalifikacijski okvir je zasnovan na razvoju društva, sadašnjem stanju, potrebama pojedinca, društva ali i gospodarstva, hrvatskoj obrazovnoj tradiciji, te odrednicama Europskoga kvalifikacijskog okvira i međunarodnim propisima koje je prihvatila Republika Hrvatska. Izgradnja kako hrvatskog tako i europskog konkurentnog gospodarskog prostora zahtjeva pokretljivost kompetencija te prepoznavanje istih i korištenje na dobrobit kako djelatnika i poslodavca tako i cijele zajednice. Hrvatski kvalifikacijski okvir instrument je kojim se direktno utječe na olakšavanje zapošljavanja te razvoj pojedinca za izgradnju socijalne povezanosti. Sve je to izrazito važno za društva gdje su ekonomske i tehnološke promjene, ali i starenje stanovništva nametnule cjeloživotno učenje kao nužno u obrazovnoj i gospodarskoj politici. Posljednjih nekoliko godina na tržištu rada možemo primijetiti usklađenost obrazovnog sustava sa istim, tako je ministarstvo, nacionalni obrazovni sustav, HZZ i HKO, smanjio kvote na područjima humanističkih i društvenih znanosti, te povećao na području biomedicinskih znanosti. Ovako planirana i prilagođavana upisna kvota, ali i suradnja tržišta rada i obrazovnog sustava mogla bi, ako nastavi ovim trendom donijeti poboljšanje na tržištu rada i dodatno smanjiti nezaposlenost mladih.

6. Politika zapošljavanja mladih u Republici Hrvatskoj

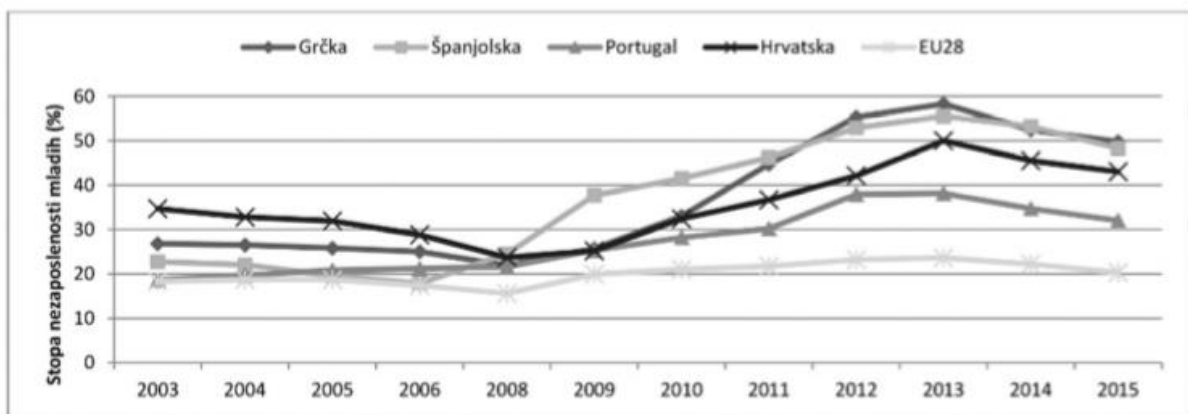
Nakon kobne krize 2014. Godine prijeko je potrebno, bilo pogurati zapošljavanje, donijeti smjernice i aktivirati samu politiku zapošljavanja, kako svog radno sposobnog stanovništva tako i mladog stanovništva. U tu svrhu Republika Hrvatska je 2015. godine donijela „Mjere aktivne politike zapošljavanja u 2015. godini koje su se provodile na temelju Smjernica za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2017. godine koje je u prosincu 2014. usvojila Vlada RH. Smjernice su se temeljile na prioritetima i ciljevima aktivne politike zapošljavanja definiranim analizom stanja na tržištu rada te strateškim dokumentima RH i EU u području zapošljavanja“ (HZZ, 2016). Kako svake smjernice imaju određen cilj, tako su i ove imale, fokus je stavljen na osobe s velikom šansom gubitka posla ali i na skupini nezaposlenih u državi. Mjere su bile namijenjene sedam skupina ljudi podijeljene na: „mlade osobe do 29 godina, dugotrajno nezaposlene osobe, osobe starije od 50 godina, osobe s invaliditetom, posebne skupine nezaposlenih, pripadnici romske nacionalne manjine te poslodavci u teškoćama s ciljem očuvanja radnih mjesta“ (HZZ, 2016). Naizgled kvalitetan program sa izrazitom dobrim smjernicama, polučio je odlične rezultate, no oni nisu bili dugog vijeka. Rezultati su bili i bolji od očekivanih, no dva su problema ograničila njihovu efikasnost- nedostatak financijskih resursa za provođenje mjera te kratko trajanje. Jedan od fokusa cjelokupnog programa bilo je stručno osposobiti ljude za rad bez zasnivanja radnog odnosa. Ideja je bila loše prihvaćena u državi i često se nalazila na meti kritika. Cilj stručnog osposobljavanja bio je pružiti pojedincu da steče radno iskustvo u zanimanju za koje se školovao. „Mjeru mogu koristiti sve osobe koje su prijavljene u evidenciju nezaposlenih najmanje 30 dana i koje nemaju više od 12 mjeseci evidentiranog staža u zvanju za koje su se obrazovali, a mjera može trajati do 36 mjeseci. Spomenuta mjera novčano nije stimulativna jer novčana pomoć određena odlukom Vlade Republike Hrvatske iznosi svega 3.000,00 kn, ali je od početka 2019. godine to ipak bitno povećanje u odnosu prema prijašnjem iznosu od 1.600,00 kn, koliko je iznosila otkad se počela primjenjivati 2013. godine. Povećanje novčanog iznosa dogodio se i 2015. godine, netom nakon izlaska iz gospodarske krize kada je sa 1.600,00 kn porastao na 2.400,00 kn. Tako novčana pomoć određena odlukom Vlade Republike Hrvatske o visini novčane pomoći za nezaposlenu osobu koju je Zavod uključio u stručno osposobljavanje iznosi 3.000 kn, te se može sufinancirati trošak prijevoza u visini 26 stvarnih troškova prijevoza sredstvima javnog prijevoza, a u maksimalnom iznosu od 1.000,00 kuna“ (HZZ, 2019). Iako je stručno osposobljavanje osoba bila odlična odskočna daska za osobu koja ga je pohađala, mišljenja o stručnom osposobljavanju kao alatu aktivne politike zapošljavanja bila su podijeljena. Jedan od najvećih minusa ovog načina promicanja aktivne politike zapošljavanja mladih bio je sam visoki

trošak. Poslodavci su „dobili“ radnike u koje su uložili minimalno troškova, imaju ih na „usluzi“ godinu dana, i sve to na račun državnog proračuna Republike Hrvatske. Je li Republika Hrvatska pogriješila ili donijela dobro odluku kada je odlučila na ovakav način promovirati aktivnu politiku zapošljavanja u državi, zbilja je spekulativno i teško razlučivo. No, uvođenjem takve politike zapošljavanja, mladima nije ostavljeno previše izbora, zbog nepovoljne i nestabilne situacije na tržištu rada, osim da prihvate ovakvu mjeru, i nadaju se da će se nakon godinu dana obavljanja stručnog usavršavanja, ipak pronaći prostora za dugotrajnije zapošljavanje. Pod velikim povećalom javnosti, dosta skepticizma i podvojenim mišljenjima istraživanja Ipsos-a, HZZ-a i Vlade RH (2016.godine) su pokazala da je ovaj način promoviranja aktivne politike zapošljavanja mladih ipak polučio uspjeh. Čak 62% korisnika mjera, nakon završenog programa stručnog osposobljavanja ipak je ostalo zaposleno u poduzeću. Čak 75 % korisnika mjere navelo je da su zadovoljni radom, 85% korisnika zadovoljno je podrškom mentora, 80 % obavljalo je značajne zadatke i poslove vezane za struku, podatci su svakako ohrabrujući i pozitivni. Neosporivo je da je i ovakva prilika jedinstvena, dobar vjetar u leđa mladima ali i prilika da steknu odgovarajuće radne navike, iskustvo i kompetencije koje će ih zatim držati konkurentnijima na tržištu rada Republike Hrvatske, ako se već ne stvori prilika za zasnivanje radnog odnosa u poduzeću u kojem je odrađivano stručno usavršavanje. Za svako zapošljavanje trend je da poslodavci traže barem neko radno iskustvo, te je to ono što kandidate za to radno mjesto čini konkurentnijima, no, tu se događa apsurd da se i od mladog radnog stanovništva očekuje iskustvo, koje do sada nisu imali kako dobiti, baš ova mjera to im omogućava, i samim tim smanjuje nejednakost između mlađeg i starijeg kandidata za radno mjesto, jer oba imaju iskustvo.

6.1. Gospodarska kriza i porast nezaposlenosti

Već se u radu više puta spominjala kriza 2014. godine, kriza koja je počela 2008. godine i pustošila Hrvatskom sve do 2014. godine, no nije samo ona utjecala na porast nezaposlenosti bilo je tu više potresa koji su zadesili ekonomiju, gospodarstvo i samo tržište rada. Krize tijekom Prvog i Drugog svjetskog rata, Kraljevine Jugoslavije, krize za vrijeme tranzicijskog razdoblja. Previše je to kriza koje su gospodarski i ekonomski napredak Republike Hrvatske poprilično unazadile i stavile u stanje stagnacije. Zadnja kriza, završena 2014.godine prouzročila je ogroman porast nezaposlenih, brojne osjetljive skupine, smanjenje radnih mjesta a s druge strane povećao se broj radnika koji su strepili od otkaza i onih koji su primali izrazito niske plaće. Jedna od tada najranjivijih skupina bila je mlada radna snaga, već ionako tešku poziciju na tržištu rada dodatno je otežavala činjenica da nemaju potrebnog stupnja obrazovanja ili profesionalnog radnog iskustva. Uzevši u obzir područje cijele Europske

Unije, Hrvatska ne odskaje od drugih članica, logično je za zaključiti da je gospodarstvo različitih članica, različito pogođeno krizom. Trend nezaposlenosti mladih najviše je pogodio Portugal, Grčku, Hrvatsku i Španjolsku ali i susjednu zemlju Italiju, koja bilježi drastično visoku stopu nezaposlenosti u 2015. Godini, čak 40 %, sve su to podatci kojima raspolaže Eurostat.

Slika 9. Stopa nezaposlenosti mladih (15-24) od 2003. do 2015. godine u Grčkoj, Španjolskoj, Portugalu i Hrvatskoj

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/home> (Pristupljeno: 1.srpnja 2020.godine)

Tada kada je istraživanje provedeno, samo je jedna država imala nisku stopu nezaposlenosti, samo 7,2% a to je Njemačka. Krizna godina sa najvećim zabilježenim brojem nezaposlenosti mladih, koji prelazi 50%, je 2013.godina. Nakon što smo dotakli kobni postotak, situacija je ipak krenula na bolje, što zbog aktivne politike zapošljavanja mladih u državi a što zbog radnji Europske komisije. Europska je komisija, naime, već 2012.godine donijela odluku o pomaganju svim članicama Europske unije koje ostvaruju stopu nezaposlenosti veću od 30%, hvale vrijedan potez omogućavajući, državama koje su ostvarile pravo na pomoć, korištenje određenog broja nepotrošenih sredstava Europske unije. No, Europska unija nije stala na tome, 2012.godine isto tako donijela je mjere i programe za mlade: „Generacija za mlade“ i „Mogućnosti za mlade.“ „Mladima do 25 godina, osigurava se da u roku od četiri mjeseca nakon što završe formalno obrazovanje ili izgube posao pruži kvalitetna ponuda za posao, kontinuirano obrazovanje ili stažiranje.“ (Europska komisija, 2013). Takav pristup bio je baziran na tome da se što većem broju mladog stanovništva (do 30.godina u Republici Hrvatskoj) otvori put na tržište rada, te ih se na istom i aktivira.

7. Rasprava

Podatci koji su navedeni, izloženi i objašnjeni u ovom završnom radu, ukazuju na trend nestabilnosti tržišta rada u Republici Hrvatskoj. Više je čimbenika i uzroka koji su stvorili ovakav rezultat. Počevši od kratkog radnog vijeka, kraćeg od prosjeka Europe, velike baze prijevremeni umirovljenika pa sve do općenito opterećenog mirovinskog sustava, sve su čimbenici koji zasigurno ne poboljšavaju, već utječu negativno na cjelokupnu situaciju. Jedan od velikih problema nezaposlenosti mladih u Republici Hrvatskoj je i nedovoljno aktivna i statična politika zapošljavanja, koja ne stvara kvalitetne i željene uvijete za mlado stanovništvo, što rezultira odljevom istih. Više je od četvrtine registriranih nezaposlenih osoba mlado stanovništvo do 29 godina starosti, a vrlo vjerojatno bi ta brojka bila i veća da nije iseljavanja mladih, koji odlaze zbog nepovoljne situacije na tržištu rada, u države koje imaju sigurniju i stabilniju ekonomiju i politiku zapošljavanja. Žalosno je i što je veliki dio mladih nezaposlenih baš najobrazovaniji dio, koji bi mogao pomoći u napretku države, prosperitetu, povećanju nataliteta, stvaranju boljih uvjeta za život. Sve je to loša slika Hrvatske općenito, a tako i tržišta rada. Ono što nas treba tješiti, jest da su brojke u povijesti bile i veće, vladalo je veće siromaštvo, veća stopa nezaposlenosti i veći nesklad na tržištu rada, a uspjeli smo izvući maksimum iz takvih situacija, održali smo se na nogama i sada koračamo ka boljitku. Sve mjere i potezi koje je Republika Hrvatska uvela u pokušaju smanjenja broja nezaposlenosti, usklađivanja obrazovnog sustava i tržišta rada dovele su stanje na put prema boljem sutra, te tim putem treba nastaviti kako bi spriječili odljev mozgova, siromaštvo i stvorili bolje uvijete za život u državi. Već dugo Hrvatska korača prema tom cilju, ide u dobrom smjeru, kako je rečeno, uspješno se bori sa zaprekama, no slijedi vidjeti kako će se država izboriti sa aktualnom situacijom covid-a 19, koji je veliki test za cjelokupnu politiku države, pa tako posebno i za politiku zapošljavanja mladih.

8. Zaključak

Nakon svih prikupljenih informacija i podataka, možemo reći da je tržište rada Republike Hrvatske nesigurno i nestabilno, u procesu građenja temelja koji će donijeti prosperitet cjelokupnom nacionalnom gospodarstvu i ekonomiji države. Bilo je tu dosta čimbenika i kriza koje su utjecale i učinile stanje države i tržišta rada, ovakvim kakvo sada je, ponajviše je utjecala na to i posljednja kriza koja je trajala od 2008. Godine pa sve do 2014.godine ali vidljivo je da je Hrvatska već na putu prema prosperitetu. Naglasak je bio na neusklađenosti tržišta rada i obrazovnog sustava, obrazovni sustav poprilično je trom, loše uređen i ne prati promjene koje se iz godine u godinu događaju na tržištu rada, i tako već neko vrijeme. Ovakva situacija iziskuje promjene, konkretan plan i ozbiljan pristup. Iz podataka koji su u radu prikupljeni vidljivo je da se broj visokoobrazovane radne snage povećava, što je sasvim logično i potrebno društvu u kojem danas živimo, no tržište rada ne može filtrirati svu tu visokoobrazovanu radnu snagu, što rezultira porastom nezaposlenosti. Očito je iz toga da su promjene zbilja nužne, u što kraćem roku, kako bi se smanjio negativan utjecaj nezaposlenosti na cjelokupnu ekonomiju i stanje države. Kroz rad se usporedilo stanje Hrvatske sa drugim zemljama Europske unije, ni tu rezultati nisu bili bajni, uvjerljivo smo pri dnu ekonomskih i gospodarskih ljestvica. Kao jedan od većih krivaca sigurno je i sama država, koja je neko vrijeme ignorirala problem prijevremenog odlaska u mirovinu, porasta broja nezaposlenih, ali i iseljavanja ljudi i druge zemlje. Velik je to utjecaj imalo na trenutnu demografsku sliku Republike Hrvatske, a zasigurno ćemo posljedice vidjeti još dugi niz godina. Pozitivno je u cjelokupnoj situaciji što se od kraja posljednje gospodarske krize, brojke i stope smanjuju, nema većih porasta nezaposlenosti, no upitno je koliko su ti podatci transparentni zbog iseljavanja ljudi van granica Republike Hrvatske. Novi test za Hrvatsku, aktualna je i pandemija covid-a 19, koji može imati negativan utjecaj na tržište rada, stopu nezaposlenosti ali i ekonomiju države, za sada brojke nisu alarmantne, no upitno je koliko će pandemija trajati i koliko dugo ćemo imati resursa i moći izvlačiti poduzeća, tvrtke i obrte od propasti dok s druge strane državu zatrpavamo dodatnim dugovima. Bilo kako bilo, nove mjere koje je Hrvatska donijela, glede samozapošljavanja, stručnog osposobljavanja i ostale, svakako su još jedan od pokazatelja da je u ovom trenutku politika zapošljavanja aktivnija i uspješnija nego prije, no takav trend se treba održati kako bi država postala konkurentna kao mjesto za život i prosperitet mladih.

Literatura

1. Barić V., Obadić A., Odnos javnih i privatnih ekonomskih učilišta – svjetski trendovi i praksa u Hrvatskoj, Ekonomski fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2013
2. Hrvatska gospodarska komora, Tržište rada u Hrvatskoj – nezaposlenost mladih, obrazovanje, radni vijek, Zagreb, 2015
3. Obadić A., Nezaposlenost mladih i usklađenost obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada, Ekonomski fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2017

Internet izvori

1. Državni zavod za statistiku : <https://www.dzs.hr>
2. Ekonomski institut Zagreb: <https://www.eizg.hr/socijalna-politika-i-trziste-rada-121/121>
3. Eurostat : <https://ec.europa.eu/eurostat>
4. Hrvatska znanstvena bibliografija:
<https://www.bib.irb.hr/pretraga?operators=and%7CANALIZA+TR%C5%BDI%C5%A0TA+RADA+U+HRVATSKOJ%7Ctext%7Cmeta>
5. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje : <http://www.mirovinsko.hr>
6. Hrvatski zavod za zapošljavanje : <http://www.hzz.hr/statistika>

Popis slika

Slika 1. Omjer umirovljenika i zaposlenih u RH od 1980.g do 2018.g

Izvor: <http://www.mirovinsko.hr> (Pristupljeno 7.svibnja.2020.g)

Slika 2. Registrirana nezaposlenost s obzirom na dob

Izvor: <http://www.hzz.hr/statistika> (Pristupljeno: 30.lipnja 2020.)

Slika 3. Registrirana nezaposlenost s obzirom na stupanj obrazovanja

Izvor: <http://www.hzz.hr/statistika> (Pristupljeno: 30. lipanj 2020.)

Slika 4. Registrirana nezaposlenost s obzirom na zanimanja

Izvor: <http://www.hzz.hr/statistika> (Pristupljeno: 30. lipnja 2020.)

Slika 5. Registrirana nezaposlenost u periodu od 2008.godine do 2020.godine

Izvor: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>

(Pristupljeno: 6.srpnja 2020.godine)

Slika 6. Radni vijek u Europi 2017. Godine

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/home> (Pristupljeno: 3.srpnja 2020.)

Slika 7. Prijevremeno umirovljenje u 2018. godini

Izvor: <http://www.mirovinsko.hr> (Pristupljeno: 3. Srpnja 2020.)

Slika 8. Registrirana nezaposlenost po dobi u 2020.godini

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/home> (Pristupljeno: 5. Srpnja 2020.)

Slika 9. Stopa nezaposlenosti mladih (15-24) od 2003. do 2015. godine u Grčkoj, Španjolskoj, Portugalu i Hrvatskoj

Izvor: <https://ec.europa.eu/eurostat/home> (Pristupljeno: 1.Srpnja 2020.godine)